

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Росица Пенкова (СУ „Св. Кл. Охридски” – ДИУУ)
за дисертационния труд на Бонка Димитрова Василева „Методика за развиване на критическо мислене в обучението по български език в прогимназиален етап (6. клас)” за присъждане на образователната и научна степен „доктор”

Дисертационният труд е в обем от 142 страници основен текст и 33 приложения от 248 страници. Представени са 126 литературни източника. В количествено и структурно отношение трудът отговаря на изискванията за докторска дисертация.

Актуалността на разработваната проблематика за съвременното лично ориентирано образование е безспорен факт. Качественото образование предполага пълноценна реализация в живота на всеки етап от развитието на младия човек. Дисертацията констатира състоянието на съвременните педагогически практики по проблема, търси начини за разрешаването му в обучението по български език, предлага система за работа. Въпросите за това, как да се развиват у учениците личностни черти като резултат от критическо мислене, намират част от своите отговори в изследването.

Актуалността на своя дисертационен труд авторката обосновава в няколко аспекта (социален, дидактически, педагогически, психологически), като поставя акцент върху методическия аспект (с. 9-11).

Съдържанието на дисертационния труд логически е разгърнато в увод, три глави, изводи и обобщения и заключение.

В **увода** Бонка Василева обосновава развиването на критическо мислене в обучението по български език като благоприятстващо овладяването на езика. Авторката подкрепя разсъжденията си с данни от анкетно проучване на мнението на учители по български език и литература за потребността от умения и личностни качества, свързани с критическото мислене, и възможността за развиването им у учениците в обучението по български език. Още тук проличава умението на Бонка

Василева да представи изследователската си програма, като ясно и точно формулира обекта и предмета, целта и задачите, хипотезата и методите на изследване (с. 11-14).

В **първа глава** са представени задълбочено търсенията на Бонка Василева на теоретичното поле. Авторката демонстрира много високо равнище на професионална осведоменост и компетентност, като проучва философски и психологически трудове, както и нововъведенията в педагогическата практика. Важен е изводът, че личностно ориентираното образование изисква „вътрешна“ мотивация за обучение и наличие на качества, които са резултат от развито критическо мислене: готовност за планиране, прогнозиране, целепологане, осъзнатост на собствената позиция, настойчивост (с. 30). Методологически коректно е ориентирането към формулиране на критерии, показатели и измерители на формирано критическо мислене (с. 31-32).

Втора глава съдържа концептуалните виждания на дисертантката относно методиката за развиване на критическо мислене у учениците в шести клас. Акцентът се поставя върху усвояването на лингвистични знания, като се предлагат определени дейности и пакет учебни материали. Авторката подробно представя система от учебни задачи при развиване на умения за критическо мислене при усвояване на лингвистични понятия. Върху тази основа изгражда технология за развиване на критическо мислене в урока по граматика, като откроява концептуалната, съдържателната и процесуалната рамка на технологията. В тази глава се представя и работата по развиване на критическо мислене у учениците в шести клас при създаване на аргументативни и описателни текстове.

В **трета глава** се прави описание на диагностичната процедура и се анализират резултатите от експерименталното обучение. Към педагогическия експеримент се подхожда коректно, като изследователският инструментариум съдържа две анкети и три теста, чиято валидност е доказана чрез експертни оценки. Чрез използваните статистически методи се доказва, че постиженията на учениците в експерименталната група в сравнение с контролната са статистически

значимо по-високи, с което се потвърждава работната хипотеза. Направените изводи се основават на подробен статистически и методически анализ.

Заклучението е лаконично и коректно обобщава постигнатото в изследователската работа по темата.

Бележки и препоръки

Според твърдението на авторката предлаганата методика „задава универсален модел за работа (инвариан) ... в другите класове на основната образователна степен” (с. 131). Разработената методика за развиване на критическо мислене в обучението по български език в шести клас би доказала своята ефективност за прогимназиалния етап на обучение, ако бе проследено развитието на постиженията на учениците поне в още един клас. С оглед на значимостта на проблематиката препоръчвам работата да продължи и в следващите класове.

Приноси на дисертационния труд

Приносите са с научно-приложен и приложен характер.

Като съществен принос на дисертационния труд може да се приеме разработената, теоретично мотивирана и апробирана в практиката методика за развиване на критическо мислене у учениците в обучението по български език в шести клас.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Достойнствата на дисертацията на тема **Методика за развиване на критическо мислене в обучението по български език в шести клас**, ми дават основание да препоръчам на почитаемото жури да присъди на Бонка Димитрова Василева образователната и научна степен "доктор" по област на висшето образование: 1. педагогически науки, професионално направление 1.3. педагогика на обучението по научна специалност методика на обучението по български език.

Подпис:

доц. д-р Росица Пенкова